

OD KOLONIÁLNÍCH STEREOTYPŮ PO FASCINACI MODERNÍM SVĚTEM. NOVÁ VÝSTAVA V ZÁPADOČESKÉ GALERII MAPUJE PŘEDSTAVY STŘEDOEVROPANŮ 19. STOLETÍ O AMERICKÉM KONTINENTU

Plzeň, 6. 3. 2025 – Cesty Evropanů mezi původní obyvatelé a importy jejich artefaktů zanechaly v 19. století výraznou stopu svou vizualitou, později ale vyvolaly také kritický pohled na kolonizátorské vztahy, konfrontovaný s obdivem k modernímu životu a technologickému pokroku. Výstava **MEZI DIVOČINOU A TŘEŠTÍCÍM VELKOMĚSTEM: AMERICKÁ ZKUŠENOST STŘEDOEVROPANŮ VE VIZUÁLNÍ KULTUŘE 19. STOLETÍ** nabízí tento dvojitý pohled na americký kontinent ve střední Evropě. Na výstavě jsou zastoupena výtvarná díla z českých, moravských a slezských sbírek a nechybějí ani artefakty původních obyvatel Ameriky, které do Evropy dovezli sběratelé a cestovatelé. Aktuálnost tématu dokládají také tři díla současných českých i amerických umělkyní a umělců, Daniely Baráčkové, Kena Gonzalese-Daye a Jana J. Kotíka, a konečně i výstavní instalace Tomáše Svobody. Výstava je součástí programu 45. plzeňského mezioborového symposia k problematice 19. století a ve výstavní síni „13“ je otevřena od 7. března do 25. května.

Výstava podle koncepce Pavly Machalíkové a Taťány Petrasové z Ústavu dějin umění Akademie věd ČR sleduje jak Středoevropané, tedy obyvatelé habsburské monarchie a okolních německy mluvících zemí, přejímali od Evropanů starší stereotyp „nového“ světa a přizpůsobovali jej vlastní zkušenosti i místnímu publiku. Prostřednictvím evropské politiky i americké propagandy se tak koloniální postoje a představy promítaly také do vizuální kultury zemí, které se samy přímo nepodílely na geografické kolonizaci.

Výstava sleduje čtyři základní témata, která bylo možno na materiálu z českých, moravských a slezských sbírek doložit. Vstupní část, nazvaná „Mezi divočinou a třeštícím velkoměstem“, vysvětluje, jak vznikala rozdíly mezi očekáváním cestovatelů, přírodovědců, obchodníků nebo emigrantů, daný myšlenkovými stereotypy, a realitou obou Amerik. Část nazvaná „Vizuální konfrontace s původními národy“ přináší argumenty do diskuse, proč vizuálně zachycený generický obraz „opeřeného Indiána“ není nevinné klišé a často reflektuje násilné praktiky vytlačování původních národů. „*K nápravě přistoupil i hokejový klub Chicago Black Hawks, jehož znak může s pérovní členkou úzce souvisí s historickou předlohou 19. století, nedávno objevenou také v českých sbírkách,*“ podotýká jedna z autorek výstavy **Taťána Petrasová**. Závěrečná část výstavy s názvem „Uhrnutí pokrokem“ připomíná, že zároveň s koloniálními praktikami se Středoevropané inspirovali na severoamerickém kontinentu myšlenkami svobody, demokracie, rovnými příležitostmi k nabytí majetku i vzdělání, emancipací a filantropií. Afroameričanům Severní i Jižní Ameriky se věnuje výstava především díky dochovaným komerčním tiskům.

Návštěvníci se mohou těšit například na díla **Karla Bodmera, Georga Catlina, Mikoláše Alše, Alfonse Muchy, Vojtěcha Preissiga**, a rovněž objekty sběratelů **Vojty Náprstka, Klementiny Kalašové, Enriqua Stanko Vráze, Jindřicha Waldese** nebo **Alberta Sachseho**. Jedinečnou příležitost nabízí vystavení

obrazových alb z cest do Jižní a Severní Ameriky vydaných přírodovědcem knížetem **Maximilianem zu Wied-Neuwied** společně s autentickým dobovým exponátem malované bizoní kůže.

„Přestože na výstavě je současný hlas původních obyvatel zastoupen pouze v komentáři k jedinému exponátu, k pektorálu skupiny Mapuče (z Chile), je to do budoucna jedna ze zásadních možností, jak mohou dějiny umění reflektovat svou pozici v diskusi o dekolonializaci evropské kultury,“ doplňuje autorka výstavy **Pavla Machalíková**. Obě autorky svorně dodávají: *„Pokud nemůžeme zachránit kultury, které jsme zničili, alespoň přispějme k poznání těch živých, o jejichž historii a kultuře máme co říci.“*

K výstavě vychází stejnojmenný katalog v grafické úpravě Martina Pivrnce.

Výstava vznikla k aktuálnímu programu 45. ročníku plzeňského mezioborového sympozia k problematice 19. století, konaného v rámci festivalu Smetanovské dny 2025, a byla připravena ve spolupráci s Ústavem dějin umění AV ČR, v. v. i.

MEZI DIVOČINOU A TŘEŠTÍCÍM VELKOMĚSTEM: AMERICKÁ ZKUŠENOST STŘEDOEVROPANŮ VE VIZUÁLNÍ KULTUŘE 19. STOLETÍ

výstavní síň „13“, Pražská 13, Plzeň

7. března – 25. května 2025

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

Autorky výstavy: Pavla Machalíková, Taťána Petrasová

Kurátorka výstavy: Ivana Skálová

Architekt výstavy: Tomáš Svoboda

DOPROVODNÝ PROGRAM

Komentované prohlídky

- 1. 4. 2025, 17 hodin, výstavou provází Taťána Petrasová
- 29. 4. 2025, 17 hodin, výstavou provází Pavla Machalíková

Tvůrčí dílna

- **Já indián!**
18. 3. 2025, 16–18 hodin
Pro rodiče s dětmi od 6 let. Rezervace: cislerova@zpc-galerie.cz, 775 896 883